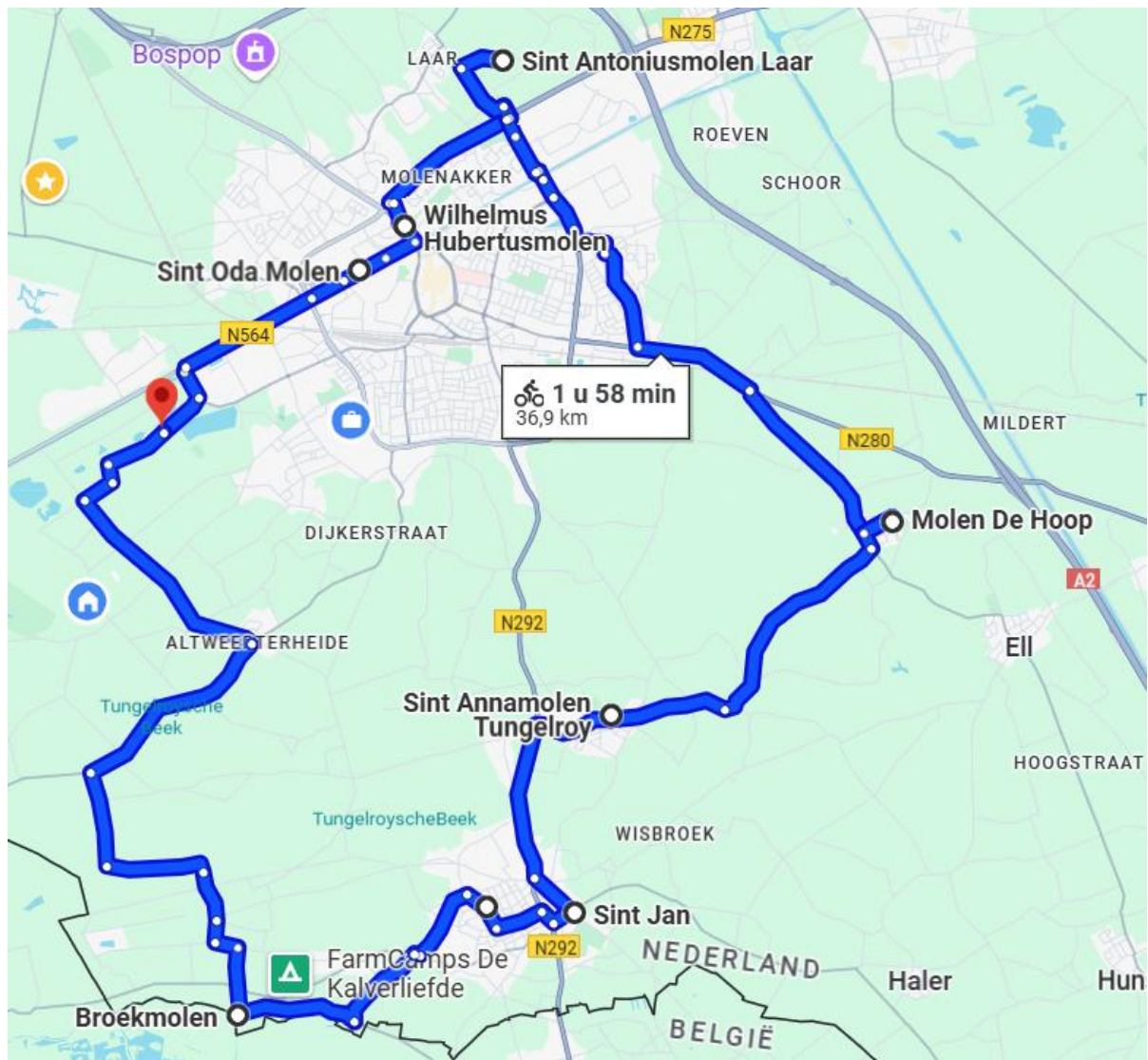

<https://maps.app.goo.gl/3Htrgiv5HkbBETUSA> Of scan de QR-Code op locatie

1. Sint Oda Molen, Suffolkweg 26A, 6002 AC Weert
2. Wilhelmus Hubertusmolen, Eindhovenseweg, 6003 AN Weert
3. Sint Antoniusmolen Laar, Neelenweg 15, 6003 NR Weert
4. Molen De Hoop, Coolenstraat 24B, 6005 NZ Weert
5. Sint Annamolen Tungelroy, Tungeler Dorpsstraat, 6005 RH Weert
6. Sint Jan, Molenweg 16, 6039 RH Stramproy
7. Molen De Nijverheid, Veldstraat 54, 6039 GL Stramproy
8. Broekmolen, Grensweg 8, 6039 RS Stramproy

36,9 km lengte

1. Sint Odamolen in Weert

Deze molen vind je op een van de mooiste plekken waar een molen maar kan staan: langs de Zuid-Willemsvaart in Weert. Hoe mooi de locatie ook moge zijn, de molen zelf staat er helaas wat minder florissant bij. De staat van onderhoud is dusdanig dat de molen als een van de weinige in de regio niet meer draaivaardig, laat staan maalvaardig is. Toch was deze molen een van de laatste die nog altijd productie maalde, tot in de huidige eeuw aan toe. De molen is in particulier eigendom.

De Sint Odamolen in Weert in 2022. Foto: Marko Barendregt

Geschiedenis van de Sint Odamolen

Eind 19e eeuw kocht Wilhelmus Nijs een perceel bouwland in de buurtschap Vrakker en bouwde hier een windmolen. De molen van Nijs werd een van de sierlijkste windmolens van Weert. De molen werd vernoemd naar de kapel Sint Oda even verderop in Boshoven.

Zoals meer molens in die tijd kreeg ook deze molen te maken met ongelukken. Het was in 1905 toen de houten askop brak en het gevlucht neerstortte. De houten askop en de houten roeden werden toen vervangen voor ijzeren exemplaren.

Sint Odamolen in 2008. Door Groucho M - Eigen werk, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4633812>

Wilhelmus overleed in 1922. Zijn zoon Jacques was toen net voor zichzelf begonnen in De Nijverheid in Stramproy (7). Wilhelmus' weduwe Dorothea Petronella Nijs-Knapen zette het bedrijf nog enige tijd voort, totdat hun andere zoon, Leo (Lei) de het bedrijf overnam. Lei Nijs zou nog tot diep in de jaren '50 zonder stroomlijnwieken uitsluitend op de wind blijven malen, vooral boekweit- en roggemeel. Pas in 1954 werd er een hamermolen en mengketel geplaatst. Rond 1959 werd de binnenroede "verbusseld", oftewel de molen werd voorzien van Van Bussel-wieken en hierdoor steeg het rendement van de molen.

Zuid-Willemsvaart. Zicht op het dichtgevroren kanaal met wandelaars en schaatser erop en op de achtergrond de Odamolen - 1940 - Municipal Archives of Weert, Netherlands - CC BY-SA. https://www.europeana.eu/item/2021639/RO_1204

Het bedrijf ging nogmaals over van vader op zoon in 1961. Wiel Nijs bleef nog decennia lang boekweit en rogge malen, in tijden waarin de ene na de andere windmolen kwam stil te staan. De Sint Oda molen breidde echter uit met een winkel in meel en voeders voor huisdieren. Pas in 2002 werd er voor het laatst gemalen, waarna Nijs de molen verkocht.

Sindsdien heeft de molen vrijwel uitsluitend stilgestaan. En zeker voor molens geldt dat stilstand achteruitgang betekent.

Technische gegevens van Sint Oda in Weert

- Vlucht: 25.85 meter
- Wieksysteem binnenroede Fauël met automatisch regelkleppen.
Buitenroede: oudhollands
- As: gietijzeren as
- Vang: Vlaams
- Eén koppel 17der blauwe stenen, één koppel 17der kunststenen

Odamolen, Smeetsmolen, Wilhelmus Hubertusmolen

Ooit stonden er drie windmolens bijna op een rij ter hoogte van de Zuid-Willemsvaart: De Odamolen, en vlak daarnaast de Smeetsmolen en nog even wat verder de Wilhelmus Hubertusmolen (2). De Smeetsmolen is helaas in de jaren '30 van de vorige eeuw afgebroken. De Odamolen is dus in slechte staat. Laten we hopen dat de Wilhelmus Hubertus niet als enige overblijft.

Suffolkweg St. Odamolen vanaf de Industriekade in 1978. Op de achtergrond rechts de Wilhelmus Hubertus. Daartussen stond vroeger nog de Smeetsmolen, afgebroken in de jaren '30 van de vorige eeuw. Auteursrecht: Korfmacher, J.; Nadere gegevens fotograaf onbekend. Bron: Gemeentearchief Weert.

2. Wilhelmus Hubertus in Weert

Molen Wilhelmus-Hubertus ligt prominent langs de Oude Hushoverweg/Eindhovenseweg, de belangrijkste entree tot de binnenstad van Weert. Door de hoge molenbelt steekt de molen duidelijk zichtbaar boven de omgeving uit.

Geschiedenis

Deze molen is gebouwd nadat hier een standerdmolen door blikseminslag vernield was. De standerdmolen, eigendom van Piet Meulen, werd in 1903 gesloopt. Vroeger was de Hushoverweg veel smaller dan in de eerste helft van deze eeuw en de molen stond verder van de weg af. Langs de weg ontstond rond de eeuwwisseling enige bebouwing, die de lage standaardmolen de veel voorkomende zuidwesten- en westenwind uit de zeilen nam. Piet Meulen liet daarom direct langs de weg in 1904 een nieuwe stenen molen bouwen, die omgeven werd door een hoge aarden belt. Op de molen lagen drie koppels stenen. Het gevlucht had een lengte van bijna 26,5 m. Bij de bouw van de stenen molen werden het maalwerk met toebehoren en een aantal onderdelen van het staande werk van de standerdmolen gebruikt. De molen heeft een mooie zwaar uitgevoerde koningsspil. Op het spoorwiel is de naam 'M Coppes molenmaker' aangebracht.

Wilhelmus Hubertus. Foto: Ton Verspeek

In maart 1905 brak tijdens het malen de houten askop en het gevlucht stortte neer. De 17-jarige molenaarsknecht Ferdinand Boonen uit Hamont (B.) liep bij het horen van de klap naar buiten en werd door rondvliegend hout getroffen. Een paar dagen later overleed hij aan de verwondingen.

In 1915 verloor de molen voor de tweede maal het wiekenkruis. Dit bestond toen uit een gietijzeren as en roeden van Belgisch fabrikaat. De molen maalde bij een flinke wind met vier volle zeilen. Piet Meulen, die met een klant stond af te rekenen, liep even naar huis, dat aan de voet van de berg stond, om geld te wisselen. Plotseling wakkerde de wind aan en de molen sloeg op hol. De kap schoof achteruit, waarna een wiek de romp raakte en het gevlucht afbrak. Meulen verhuurde de molen later aan Hendriks, die een motormaalderij op Hushoven had, en ging kunstmolenstenen maken.

De windmolen, die geen motor-hulpgemaal had, bleef tot kort voor de Tweede Wereldoorlog in bedrijf. In 1947 werd de landbouwer Gerard Willem Hubert Beenders uit Weert eigenaar. Beenders plaatste in het midden van de jaren vijftig een hamermolen en een kleine mengketel. De molen zelf bleef buiten gebruik en geraakte in verval.

Wilhelmus Hubertusmolen in 1962, na de restauratie. Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort / 66152

In de jaren 1961-1962 werd de windmolen door de molenmaker Jos Adriaens fraai gerestaureerd. Op de binnenroede werd toen het stroomlijnsysteem "Van Bussel" aangebracht. De buitenroede werd Oudhollands opgehekt. De molen kreeg een nieuwe staart en de kap werd opnieuw gedekt. De zolders het gangwerk en het kruiwerk werden gerepareerd. Het enige nog aanwezige koppel maalstenen op de steenzolder werd vervangen door een koppel zelf-scherpende stenen. Na de restauratie kreeg de molen de naam "Wilhelmus Hubertus" naar de molenmaker Willem Adriaens te Weert.

Na het overlijden van Beenders in 1981 werd zijn zoon Gerard eigenaar. In 1986 verkocht hij de molen aan Franciscus Wilhelmus Hubertus Winkelmolen uit Weert gehuwd met Hubertina Wilhelmina Jaeken.

In 1997 werd de beeldend kunstenaar Ton Piepers eigenaar van de molen. Hij liet in 1998/1999 de molen verbouwen tot atelier en een stemmige expositieruimte, zonder dat de gaande werken werden weggebroken.

In 2000 kreeg het gevlucht een grote herstelbeurt, waardoor bij gunstige windrichting en sterkte het wiekenkruis zijn rondjes kan draaien. Kruien was door het ontbreken van de staart jarenlang niet mogelijk.

In 2013 kregen de nieuwe eigenaren van de molen het voor elkaar om diverse subsidies voor herstel van de molen te regelen. In januari 2014 werd gestart met die werkzaamheden door het strijken van het gevlucht en het afnemen van de molenkap. Inmiddels is de Wilhelmus Hubertusmolen fraai gerestaureerd en draaien diverse vrijwillige molenaars regelmatig op de molen.

3. Sint Antoniusmolen Laar in Weert

Deze ronde stenen beltmolen is gelegen op Laar, een buurtschap tussen Hushoven en Nederweert. De molen is van verre al te zien. Het is de enige windmolen in Weert die je vanaf de snelweg A2 kunt zien liggen.

De Antoniusmolen is eenvoudig te herkennen aan de markante speklaagjes: de horizontale witte strepen aan de ongepleisterde kant van de molen.

Geschiedenis

De molen is 1903 door Theodorus Seerden gebouwd, een molenaar pachter of molenknecht uit Nederweert Eind. De molen lag op flinke afstand van de openbare weg. Dit was bedongen door de buurman van Seerden, die naast de molen een perceel bouwland had. Een bepaling uit het Reglement van Openbare Wegen en Voetpaden van het Hertogdom Luxemburg uit 1891 verbood dat de molen binnen 50 meter van de openbare weg gebouwd zou worden.

De Antoniusmolen kende in het begin meerdere eigenaren en (pachter)molenaars. Na Theodorus Seerden was de molen eigendom van Cornelis Looyen (1911-1919), molenaar van de standerdmolen in Nederweert-Budschop. Hij liet er een woning bijmaken. Jan Mattijs Bruekers werd eigenaar in 1919 en bleef dat tot 1949. Hij was een telg uit een molenaarsfamilie in Roeven en Nederweert.

Sint Antonius in Laar in 2008; Foto: Groucho M (CC BY-SA 3.0)

In 1949 werd Janus de Wild eigenaar, maar al na vijf jaar werd de molen slachtoffer van een zware storm. De molen sloeg op hol en verloor het gevlucht. Pas in 1957 werd een begin gemaakt met het herstellen ervan. De Antoniusmolen kreeg toen onder andere een gietijzeren binnenwerk, afkomstig uit de uit mergel opgebouwde molen uit Wolfshuis. De molen stond toentertijd bekend onder de naam Kalfjesmolen. Pas in 1959 kreeg de molen zijn huidige naam: Antoniusmolen.

Het gietijzeren binnenwerk van de Sint Antoniusmolen in Laar in 1984, afkomstig uit de Van Tienhovenmolen in Wolfshuis.
Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort / 252787

De molen kwam stil te staan rond 1970. Na het overlijden van het echtpaar De Wild, werd in 1984 de molen eigendom van dochter Petra de Wild die getrouwd was met oud-molenmaker Jan Litjens. Er volgde wederom een restauratieperiode maar al in 1988 stond de molen weer te koop.

In 2006 kochten Bas en Anke Verheul-Beenders de molen, de huidige eigenaars. Draaien was in die tijd niet verantwoord meer vanwege de slechte toestand van het wiekenkruis. In de jaren 2013 en 2014 hebben zij voornamelijk in eigen beheer de molen weer draaivaardig gemaakt.

4. De Hoop in Swartbroek

Wie aan een molen denkt, ziet meestal een stellingmolen voor zich. Maar in Limburg zijn stellingmolens schaars. Er zijn er maar twee, en één daarvan ligt in Weerterland: molen De Hoop. En dan moet je je bedenken dat de molen het grootste deel van haar bestaan helemaal geen stelling had.

Ligging van De Hoop in Swartbroek

Molen De Hoop ligt aan de noordoostelijke dorpsrand van het Weerter kerkdorp Swartbroek. Met een stellinghoogte van 7.50 meter torent de molen duidelijk boven de omliggende woonbebouwing uit. Vooral vanaf de Roermondseweg ziet men deze hoge molen markant in het Midden-Limburgse landschap liggen. De laatste jaren zijn er rondom de molen maatregelen getroffen (rooien en snoeien van bomen) om de biotoop te verbeteren.

Korenmolen de Hoop in Swartbroek. Foto: Marko Barendregt

Een houten achtkantige stellingmolen

De molen is om meerdere redenen bijzonder te noemen voor Limburg. Zoals gezegd, het is een van de twee stellingmolens in de provincie. Daarnaast is het een houten achtkantige molen. Elders in Nederland is de achtkantige molen een van de meest voorkomende, maar in Limburg zijn er maar vier van. De combinatie houten achtkant met een stelling is zelf uniek in Limburg.

Geschiedenis van molen De Hoop

De molen staat sinds 1905 in het kerkdorp Swartbroek, maar de molen zelf is vele malen ouder. Molen De Hoop kent zelfs een geschiedenis van bijna 250 jaar, gebouwd in 1788 in Delfshaven om daarna in Vlaardingen als pelmolen te draaien. Een hechte Hollandse molen, dus. Maar hoe kwam dit bouwwerk in Midden-Limburg terecht?

Foto: n.n.,

De Hoop op de vorige locatie in Vlaardingen, eind 19e eeuw.

Eind 19e eeuw moest de molen in Vlaardingen wijken en stond voor sloop te koop. Precies op het moment dat molenaar Antoon Weekers uit Swartbroek ging denken over een windmaalbedrijf. De watermolen van het dorp was namelijk al in 1880 afgebroken en het dorp had geen korenmolens meer. Weekers kocht de onderdelen van deze stellingmolen en bouwde er in 1905 zijn graanmolen van. Aanvankelijk werd de molen als een beltmolen in Swartbroek herbouwd, Dus zonder stelling.

In 1923 kwam de molen in handen van bakker-molenaar Johannes Wilhelmus Roelofsen. In de jaren 1950 werd de molen eigendom van Franciscus Albertus Munster, die hem grondig liet restaureren. De molen liep nog een half jaar tot ieders tevredenheid, daarna kwamen er problemen. Hij kwam stil te staan, een deel van de belt werd afgegraven voor de bouw van een loods en het hekwerk werd van de wieken verwijderd. Bij de volgende restauratie in 1987 werd de molen in oude luister en als een stellingmolen hersteld door de Weerter molenbouwers Adriaens.

De Hoop in Swartbroek nog zonder stelling in 1957. Foto JOS PE, bron Gemeentearchief Weert

Meel van molen de Hoop

Molen de Hoop uit Swartbroek is een van de weinige molens in de regio die nog daadwerkelijk meel produceert voor consumptie. De molen is momenteel ingericht voor het malen van tarwe, rogge en boekweit en is nog steeds in bedrijf als productiemolen en draait regelmatig. De molen heeft 4 koppels maalstenen, waarvan er twee worden aangedreven door de wind en twee elektrisch. De hoofdfunctie is het malen van meel voor de bakkers en boekweit voor de slagers. Als nevenactiviteit wordt er veevoeder en bloem verkocht.

Technische gegevens van De Hoop in Swartbroek

- Type: 8-kantige houten stellingmolen met uit steen gemetselde onderbouw
- Stelling: hoogte 7.50 meter
- Functie: korenmolen
- Vlucht: 24.90 meter. Binnenroede: 24,90 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx te Beegden, nr. 372, bouwjaar 1985. Buitenroede: 24,90 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx te Beegden, nr. 371, bouwjaar 1985
- Wieksysteem: Fokwieken met remkleppen
- As: gietijzer, L.I. van Enthoven Schravenhagen, nr. 302, bouwjaar 1861.
- Vang: Vlaamse blokvang met wipstok
- Kruiwerk: Engels
- Maalwerk: 4 koppels maalstenen

5. Sint Anna in Tungelroy

De ronde stenen beltmolen Sint Anna ligt aan de rand van het kerkdorp Tungelroy. Een beetje verscholen vanuit het dorp alsof ze wat verlegen is. Maar daar is geen enkele reden voor. Want de molen Sint Anna is met recht een van de mooiste molens uit de regio met een even zo mooie geschiedenis.

De invaart van de Sint Anna

Als je de Sint Annamolen bezoekt, dan kom je binnen via een indrukwekkende invaart. Het is bijna een tunnel die je naar het binnenste van de molen brengt. Daar aangekomen loop je bijna tegen een bijzonder apparaat op. Een apparaat dat je zeker niet op elke molen meer tegenkomt. Het is een elevator, een soort lift voor graan. Met kleine schepjes wordt graan naar de bovenliggende verdiepingen vervoerd. Het apparaat werkt nog altijd op windkracht en elektrisch.

Een verdieping hoger kom je op de meelzolder met twee deuren naar de molenbelt. Hier kan de molenaar met de kruilier de kap van de molen draaien en de wieken recht op de wind zetten. Vanaf hier kan de molenaar ook de wieken zelf aanpassen, bijvoorbeeld om een zeil voor te leggen of een stormbord te verwijderen. Uiteraard alleen als de molen stil staat. Bij een ronddraaiende molen komen de wieken met zo'n 80 kilometer per uur langs en is dit gedeelte veilig afgezet met hekken.

Molenaar op de belt van de Sint Annamolen. Foto: Marko Barendregt

Het maalwerktuig van de Sint Annamolen in Tungelroy

Weer binnen zie je de meelpijp, waar het gemalen graan in meelzakken valt. Deze plek wordt ook wel de cockpit van de molenaar genoemd. Hier kan hij namelijk alle maalfuncties bedienen. Alle touwen samen vormen als het ware zijn dashboard. Wil je weten waar het meel vandaan komt? Dan zul je nog een trap omhoog moeten. Op de zogenaamde steenzolder tref je namelijk twee koppels maalstenen aan. Bijzonder aan de Sint Annamolen in Tungelroy is dat een van de stenen op zijn kant staat. Hierdoor kun je precies zien hoe de groeven ervoor zorgen dat de graankorrels tot fijn meel vermalen worden.

De geschiedenis van de Sint Annamolen Tungelroy

De Sint Annamolen in Tungelroy is de eerste en enige windmolen die het dorp ooit heeft gehad. Tot het eind van de 19e eeuw werd er gemalen met een watermolen in de Tungelroyse Beek. De Vloedmolen stond daar al zo'n 600 jaar (!) maar moest gesloopt worden omdat de beek verlegd werd. Jan Mathijs Peerlings bezat juist een perceel grond in Tungelroy en bedacht dat er met het verdwijnen van de watermolen wel eens een goede boterham te verdienen zou zijn door daar een windmolen op te zetten. In 1874 kreeg hij daarvoor toestemming van de gemeente en twee jaar later was de molen in bedrijf: de Annamolen, waarschijnlijk vernoemd naar zijn vrouw Joanna Catharina Moonen.

Foto van de Sint Annamolen in Tungelroy halverwege de 20e eeuw. Foto: Ergoed Tungelroy.

Jan Matthijs overleed in 1890 en de molen ging in de generaties daarna over van vader op zoon. Hendricus Peerlings breidde in 1907 de molen uit met een zuiggasmotor. Theu Peerlings gebruikte in de Tweede Wereldoorlog de molen voor het malen van graan buiten toezicht van de bezetter. Hij gaat in de jaren 50 over op malen met een dieselmotor en de molen raakt in verval. Harry Peerlings tenslotte, laat de molen opknappen en maalt er mee tot begin jaren 70. Aan het familiebedrijf kwam in 1978 een definitief eind als Harry de molen verkoopt.

Lange tijd staat de molen er wat verweesd en verwaarloosd bij. Verschillende pogingen tot een nieuwe bestemming strandden totdat de gemeente in 1991 de molen overneemt en ingrijpend restaureert. Vandaag de dag staat de Sint Annamolen te stralen op de rand van het dorp en draait ze weer regelmatig haar wieken in de wind.

Een gedetailleerd overzicht van de geschiedenis van deze molen vind je op de website van Erfgoed Tungalroy.

Technische gegevens van de Sint Annamolen in Tungalroy

- Vlucht: 25.20 meter
- Wieksysteem: oudhollands
- As: gietijzer
- Vang: Vlaams
- Twee koppels 17der stenen

6. Sint Jan in Stramproy

De molen Sint Jan is de oudste standerdmolen van Limburg. Wat is een standerdmolen? En wat maakt de Sint Jan uniek?

De Sint Jan in Stramproy is een standerdmolen

Een standerdmolen is het oudste molentype dat we in de Lage Landen kennen. De molen kan gedraaid worden om de wieken op de wind te kunnen zetten. Bij een standerdmolen draait daarbij de hele kast van de molen rondom een dikke boomstam die we de standerd noemen.

Als je de Sint Jan bezoekt ga je meestal eerst op de begane grond het huisje in, de “paraplu” genaamd. Hier zie de standerd en hoe deze door schuine balken overeind gehouden wordt. Even voel je je weerloos als je bedenkt dat boven op deze boomstam een molenkast rust van zo’n 25.000 kilogram. En je loopt er gewoon onderdoor. Als dat maar niet breekt...

Sint Jan. Foto: Ton Verspeek

In de kast van de Sint Jan in Stramproy

Nadat je de voet van de molen hebt gezien, wil je natuurlijk ook de kast van binnen zien. Een erg steile trap brengt je naar de cockpit van de molen: de meelpijp waardoor het gemalen graan naar beneden zakt en in de jute zak valt. Ook hier zie je nogmaals de standaard, die niet meer vierkant, maar nu rond gekapt is. De hele kast rust grotendeels op één eikenhouten balk boven op de standaard. De balk wordt de steenbalk genoemd, want recht daarboven liggen de molenstenen. Je kunt de onderste zelfs zien liggen door de vloer heen.

De molenaar kan tijdens het malen de afstand tussen de stenen aanpassen met het zogenaamde lichtwerk. Dat is een vernuftig systeem waarbij je met één hand de 2500 kilo wegende steen kunt optillen.

De steenzolder in de kast van de molen Sint Jan

Nog een trapje omhoog en je komt op de vloer waar de molenstenen liggen. Maar dat niet alleen: hier zie je ook het gigantische bovenwiel en de bovenas, die direct door de wieken worden aangedreven. Het bovenwiel heeft zelfs aan twee kanten kammen, zodat er twee koppels maalstenen aangedreven kunnen worden. Het tweede koppel is al lange tijd geleden verdwenen, maar de kammen aan de achterzijde van het bovenwiel dus niet. De Sint Jan is onze de enige molen waar je het mechanisme van het bovenwiel zo makkelijk kunt zien.

Ooit afgevraagd hoe de molenaar vroeger de zakken met graan naar boven kreeg? Die zakken wegen al gauw een kilo of 50 en die nam hij natuurlijk niet op zijn schouder even de steile trap op. En zeker niet als je bedenkt dat hij bij een beetje wind toch al snel elke 15 minuten een nieuwe zak nodig had. Ook op de steenzolder tref je het luiwerk van de Sint Jan aan: een slimme constructie van een groot wiel waarmee je een kleine as met daaraan een metalen ketting kunt ronddraaien. Via een luik in het bordes kun je zakken vanaf de grond tot boven in de molen hijsen. Draaien de wieken in de wind, dan kan het nog eenvoudiger door een klein tandrad in het bovenwiel te trekken.

Geschiedenis van de molen Sint Jan in Stramproy

De eerste schriftelijke vermelding van een molen hier komt uit de 16e eeuw. Op 31 augustus 1571 gaven de abdis en het Stift van Thorn hun 'wintmoolen tot Stramproie' in erfpacht aan Cornelis Souts.

De huidige molen is gebouwd in 1793 en stond een paar kilometer verderop. In 1804 werd deze molen verplaatst naar de huidige plek, dicht bij het dorp. De molen was in die tijd eigendom van de familie Veltmans. In 1898 werd de molen verkocht aan Jean Hendricus en Theodorus Maes, die even verderop in Stramproy een bierbrouwerij hadden. Vanaf 1901 werd Hubert van de Winkel de molenaar, in loondienst bij Maes. Zijn jongere broer kwam daar in 1908 bij. Tien jaar later nam Lei het stokje helemaal over, nadat zijn broer overleed aan de Spaanse Griep. Lei kreeg daarvoor verlof van zijn dienstplicht (die vanwege de Eerste Wereldoorlog al 46 maanden duurde). Pas in 1978 zou Lei zijn molenaarskloffie na 70 jaar aan de wilgen hangen, als laatste beroepsmolenaar van de Sint Jan. Het beeld naast de molen herinnert aan Lei de Mulder. De molen zelf was ondertussen overgenomen door de gemeente en in 1968 zeer grondig gerenoveerd.

Sint Jan in 1968 tijdens de restauratie. Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort / 119.347b

Technische gegevens van de Sint Jan in Stramproy

- Vlucht: 24.70 meter
- Wieksysteem: oudhollands
- As: gietijzer
- Vang: vlaams
- Een koppel 17der stenen

7. De Nijverheid (Molen van Nijs) in Stramproy

Ooit lag deze molen aan de rand van het dorp. Nu ligt de molen midden in een woonwijk. Een wijk die haar naam zelfs aan de molen heeft ontleend: de Nijsmolenbuurt. Maar de molen is zoveel meer dan alleen een buurtmolentje. Het herbergt een oude zeldzaamheid die nog maar zeer weinig aanwezig is in molenland.

Is het "De Nijverheid" of de "Nijsmolen"?

Eerst even iets ophelderen over de naam. Officieel het deze molen De Nijverheid en zo staat de molen ook aangekondigd op de borden langs de weg. Maar buiten de wegwijsbordjes gebruikt eigenlijk niemand deze naam. De molen is decennialang bestierd door de familie Nijs en stond daardoor in de volksmond ook bekend als de molen van Nijs, de Nijsmolen of kortweg de Nijs. Wil je overkomen als een echte molenkenner, gebruik dan vooral een van de varianten met Nijs erin.

Molen van Nijs (officieel De Nijverheid) in Stramproy. Foto: Marko Barendregt

De invaart van de Nijsmolen

Als je De Nijverheid bezoekt, dan kom je binnen via een poort op een klein gezellig pleintje. Dan ben je overigens al een van de hoogtepunten voorbij, namelijk een deel van een oude “Potroede” langs het pad. Dit is het type roede waar molenaars blij van worden en die tegenwoordig zeldzaam zijn.

In de invaart zelf kom je al direct een maalstoel tegen. Deze gaat niet op de wind, maar wordt elektrisch aangedreven. In de nadagen van het malen op de wind was het gebruikelijk dat molenaars ook mechanisch begonnen te malen om te kunnen concurreren met de meelfabrieken. In veel molens zijn deze bij latere restauraties verdwenen, maar hier vind je er gelukkig nog een.

Meelzolder van de molen van Nijs. Foto Marko Barendregt

Meel- en steenzolder

Ook op de bovenliggende zolders is het goed toeven in De Nijverheid. Alles ademt hier nog de sfeer van vroeger. Vooral de vele kleine details vallen op: een kruisbeeld boven de poort, een bosje kruiden tegen boze geesten, een oud houten steekkarretje. De spillen en wielen op de steenzolder zijn op bijna Mondriaan-achtige wijze rood-wit-blauw geverfd.

De steenzolder met spoorwiel en steenrondsel. Foto: Marko Barendregt.

De houten bovenas van de Molen van Nijs

Maar het hoogtepunt bevindt zich eigenlijk pas boven in de molen, op een zolder die vanwege de veiligheid lang niet altijd te bezichtigen is. Hier tref je nog een authentieke houten bovenas aan. Uniek, zeker voor een wat grotere molen. De houten bovenas heeft ondertussen wel een gietijzeren insteekkop aan de voorkant. Dat is nodig vanwege de huidige metalen roeden.

De houten bovenas in De Nijverheid in Stramproy. Foto: Marko Barendregt.

Geschiedenis van De Nijverheid

Zoveel originele en oude onderdelen en toch is de molen zelf een relatief jonkie. De Nijsmolen is pas in 1903 gebouwd en is daarmee een van de vijf jongste molens van Limburg.

Een echt gelukkige start had de molen eigenlijk niet. De eerste molenaar, Michiel Kunnen, overleed al in 1913 en een jaar later brak enkele kilometers verder de Eerste Wereldoorlog uit. Pas in 1921 kwam er weer een molenaar in: Jacques Nijs, de toen 28-jarige zoon van de molenaar van de Sint Odamolens in Weert (1). De molen was toen echter al behoorlijk vervallen en de kosten voor restauratie waren hoger dan de kosten van de molen zelf. Maar met Nijs kwam de molen wel tot bloei.

De Molen van Nijs in 1974. Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort / 158544

Eind jaren '50 kwam de molen tot stilstand doordat boeren overstapten op veevoer dat niet meer met stenen gemalen kon worden en door de concurrentie van de Boerenbond. Jacques Nijs overleed in 1962. Twaalf jaar later nam de gemeente Stramproy de molen over en restaureerde het vervallen bouwwerk. Jacques Nijs jr. werd de eerst vrijwillige molenaar en leidde talloze nieuwe molenaars op, waaronder veel van de huidige molenaars.

Technische gegevens van De Nijverheid in Stramproy

- Vlucht: 24.80 meter
- Wieksysteem: oudhollands
- As: houten as met gietijzeren kop
- Vang: Vlaams
- Twee koppels 17der stenen

Let op!! De broekmolen (de volgende en laatste molen op de route) is maar 2 dagen per maand geopend. iedere 2e woensdag en 4e zondag van de maand tussen 11-16 uur. Helaas is de molen niet zichtbaar vanaf de weg en kan je deze buiten deze krappe openingstijden niet bezoeken. De tocht naar de molen is wel erg mooi, dus is nog steeds de moeite waard om even langs te rijden, maar de molen zal je helaas niet zien. Maak dus de keuze of je deze route nog wilt rijden of de meest directe route terug naar het startpunt kiest.

8. Broekmolen in Stramproy

Let op!! De broekmolen is maar 2 dagen per maand geopend. iedere 2e woensdag en 4e zondag van de maand tussen 11-16 uur. Helaas is de molen niet zichtbaar vanaf de weg en kan je deze buiten deze krappe openingstijden niet bezoeken. De tocht naar de molen is wel erg mooi, dus is nog steeds de moeite waard om even langs te rijden, maar de molen zal je helaas niet zien.

Op het uiterste randje van Stramproy, op een idyllisch plekje gelegen, vind je de Broekmolen. Het scheelt maar een haartje of de molen staat in het buitenland. De Abeek die de molen aandrijft vormt namelijk de landgrens met België. Een grensgevalletje, zou je dus kunnen zeggen. Maar wel een uniek grensgevalletje dan: het is de enige nog overgebleven watermolen en meteen ook de oudste molen van de gemeente Weert. Terecht een gebouw om trots op te zijn. De molen is in particulier eigendom.

Broekmolen in Stramproy. Foto: Willemjans - Eigen werk, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11083788>

Vroeger waren er meer watermolens in de regio, bijvoorbeeld bij Tungelroy en in Swartbroek. Maar die zijn inmiddels allemaal verdwenen. De Broekmolen is daarmee de laatste der Mohikanen van de Weerter watermolenwereld.

Geschiedenis

De watermolen op deze plek behoorde sinds de 15e eeuw tot het Stift van Thorn. De huidige molen werd gebouwd in 1738. In 1787 werd pastoor Engels eigenaar van de Broekmolen waarna de molen nog enkele keren van eigenaar wisselde. In 1868 kreeg de molen de huidige vorm.

De Broekmolen in de jaren '60, na de sluiting

De molen heeft tot in de jaren '50 van de vorige eeuw graan gemalen, maar toen stopte de productie uiteindelijk toch. Na sluiting kwam de molen in verval. Het woonhuis en de molen, die onder één pannenzadeldak liggen, werden verlaten. De afgelegen ligging was er de oorzaak van dat de boerderijmolen in korte tijd in een ruïne veranderde. Het duurde het tot 1971 tot hij werd verkocht aan apotheker Vermeulen uit het Belgische Mol, die de watermolen liet restaureren. Hij bouwde in 1981 ook een oude boerderijshuur op het terrein.

Interieur van de Broekmolen in 2016. Foto: Koen van der Maat

Een paar jaar geleden werd de broekmolen door vrijwilligers weer opgeknapt en is er zelf enkele malen weer graan mee gemalen.

In 2016 viel er voor het eerst in lange tijd weer vers meel uit de meelpijp in de Broekmolen. Foto: Koen van der Maat.